

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Zielonej Górze

LZG.410.006.01.2021

Pani Ewa Rawa
Lubuski Kurator Oświaty

Kuratorium Oświaty w Gorzowie Wlkp.
ul. Kazimierza Jagiellończyka 10
66-400 Gorzów Wielkopolski

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/21/021 – Funkcjonowanie szkół w sytuacji zagrożenia COVID-19.

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Zielonej Górze
ul. Podgórna 9a, 65-213 Zielona Góra
T +48 68 410 66 00, F +48 68 410 66 39
lzg@nik.gov.pl

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Kuratorium Oświaty w Gorzowie Wlkp. (dalej jako „Kuratorium”).
Kierownik jednostki kontrolowanej	Ewa Rawa, Lubuski Kurator Oświaty od 14.03.2016 r.
Zakres przedmiotowy kontroli	Sprawowanie nadzoru pedagogicznego przez kuratorów oświaty w sytuacji zagrożenia COVID-19.
Okres objęty kontrolą	Lata 2020-2021 (do czasu zakończenia kontroli), z wykorzystaniem dowodów sporządzonych przed tym okresem.
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ¹ (dalej jako „ustawa o NIK”).
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Zielonej Górze
Kontrolerzy	1. Norbert Serafin, doradca ekonomiczny, upoważnienie do przeprowadzenia kontroli nr LZG/29/2021 z 10.05.2021 r. 2. Andrzej Misa, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do przeprowadzenia kontroli nr LZG/28/2021 z 28.04.2021 r.

[dowód: akta kontroli str. 1-2a]

II. Ocena ogólna² kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

W okresie zagrożenia COVID-19 Kurator wspomagał pracę szkół organizując, zwłaszcza w roku szkolnym 2020/2021, narady i konferencje dla dyrektorów szkół oraz informując o istotnych zagadnieniach i zmianach w przepisach prawa dotyczących funkcjonowania tych jednostek. Monitorowaniem, zarówno w zakresie ustalonym przez Ministra³, jak i w zakresie tematów podejmowanych z własnej inicjatywy Kuratora, objęte zostały rozwiązania przyjęte przez jednostki systemu oświaty dotyczące kształcenia na odległość. Kurator sprawował nadzór w zakresie wynikającym z wytycznych Ministra, a sporządzony na rok szkolny 2020/2021 plan nadzoru pedagogicznego spełniał wymogi stosownych przepisów prawa.

Kurator współdziałał z placówkami doskonalenia nauczycieli w realizacji ich potrzeb w zakresie zdalnego nauczania w sytuacji zagrożenia COVID-19. Kuratorium informowało Ministerstwo⁴ o liczbie i tematyce szkoleń, których przedmiotem było zdalne nauczanie z wykorzystaniem technik IT w warunkach pandemii oraz o liczbie uczestniczących w nich osób. Kurator aktywnie uczestniczył w budowie sieci doradztwa metodycznego w województwie lubuskim, analizując potrzeby nauczycieli

¹ Dz. U. z 2020 r. poz. 1200.

² Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

³ Przez „Ministra” należy rozumieć: do dnia 1 stycznia 2021 r. – Ministra Edukacji Narodowej, a od tej daty – Ministra Edukacji i Nauki.

⁴ Przez „Ministerstwo” należy rozumieć: do dnia 1 stycznia 2021 r. – Ministerstwo Edukacji Narodowej, a od tej daty – Ministerstwo Edukacji i Nauki.

i uczniów oraz szacując środki finansowe na pokrycie wydatków na płace dla doradców metodycznych.

Kurator współpracował z organami administracji rządowej szczebla centralnego i wojewódzkiego, a także jednostkami samorządu terytorialnego i Inspekcją Sanitarno-Epidemiologiczną, na rzecz kompleksowego wsparcia szkół w 2020 r. i w pierwszym półroczu 2021 r., w szczególności przekazywał niezbędne informacje dotyczące nauczania zdalnego, organizował spotkania poświęcone tej problematyce, a także uczestniczył w przekazywaniu placówkom oświatowym wytycznych dotyczących wymogów sanitarnych obowiązujących w czasie pandemii.

Kurator w przypadku zidentyfikowania negatywnych zjawisk, np. w postaci problemów z zapewnieniem kadry nauczycielskiej, a co za tym idzie wzrostu liczby nauczycieli realizujących godziny ponadwymiarowe, podejmował działania usprawniające.

Skargi związane z funkcjonowaniem szkół w sytuacji zagrożenia COVID-19 zostały przez Kuratorium rzetelnie rozpatrzone, a przyjęta procedura ich załatwienia była zgodna z obowiązującymi przepisami prawa.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

OBSZAR

Sprawowanie nadzoru pedagogicznego przez kuratorów oświaty w sytuacji zagrożenia COVID-19.

Opis stanu faktycznego

1. Zgodnie z § 19 pkt 2 i 3 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 25 sierpnia 2017 r. w sprawie nadzoru pedagogicznego⁵, organ sprawujący nadzór pedagogiczny wspomaga szkoły i placówki w szczególności poprzez organizowanie konferencji i narad dla dyrektorów szkół oraz przekazywanie informacji o istotnych zagadnieniach dotyczących systemu oświaty i zmianach w przepisach prawa dotyczących funkcjonowania szkół i placówek.

Ponadto z wytycznych⁶ Ministra wynika że nadzór pedagogiczny sprawowany przez kuratora oświaty powinien być ukierunkowany na wspomaganie szkół i placówek we wdrażaniu optymalnych rozwiązań umożliwiających tym jednostkom pracę w zmienionych warunkach (z wykorzystaniem metod pracy i technik kształcenia na odległość).

W latach 2020-2021 Kurator wspomagał szkoły i placówki m.in. poprzez zorganizowanie niżej wymienionych konferencji i narad dla szkół i placówek:

- spotkania z dyrektorami szkół i placówek, podczas których informowano o aktualnej sytuacji związanej z zagrożeniem COVID-19, zapoznawano dyrektorów z procedurami, przekazywano informacje Ministerstwa oraz Głównego Inspektora Sanitarnego dotyczące postępowania w związku z ekspansją wirusa; w spotkaniach uczestniczyło 653 dyrektorów szkół i placówek (2 marca 2020 r. w Zielonej Górze oraz 5 marca 2020 r. w Gorzowie Wlkp.);
- wideokonferencja Kuratora z dyrektorami szkół podstawowych dotycząca przywracania zajęć opiekuńczo-wychowawczych z możliwością prowadzenia zajęć dydaktycznych dla uczniów klas I-III oraz organizacji konsultacji z uczniami;

⁵ Dz. U. z 2020 r. poz. 1551.

⁶ Pismo Ministra Nr DKO-WNP.4092.33.2020.EL(2) z 25 marca 2020 r. – Wytyczne Ministra dotyczące nadzoru pedagogicznego sprawowanego w okresie czasowego ograniczenia funkcjonowania jednostek systemu oświaty w związku z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19 oraz Pismo Ministra Edukacji i Nauki Nr DKO-WNP.4092.61.2020.EL z 29 października 2020 r.

- w konferencji uczestniczyło około 250 osób, tj. około 70% dyrektorów szkół podstawowych z województwa lubuskiego (maj 2020 r.);
- narady z udziałem publicznych i niepublicznych szkół i placówek dotyczące wyników i wniosków ze sprawowanego nadzoru pedagogicznego przez Kuratora w roku szkolnym 2019/2020 i organizacji roku szkolnego 2020/2021; w naradach wzięło udział około 1 150 uczestników (sierpień 2020 r.);
 - wideokonferencja Kuratora z dyrektorami szkół ponadpodstawowych, której przedmiotem była organizacja kształcenia od 19 października 2020 r.; w spotkaniu on-line uczestniczyło około 150 osób, tj. ponad 60% dyrektorów szkół ponadpodstawowych z województwa lubuskiego (październik 2020 r.);
 - wideokonferencja Kuratora z dyrektorami szkół podstawowych i ponadpodstawowych, na której omawiano organizację kształcenia w okresie obowiązywania nowych obostrzeń związanych z epidemią COVID-19; w konferencji uczestniczyło około 250 osób, tj. ponad 40% dyrektorów szkół z województwa lubuskiego (październik 2020 r.);
 - wideokonferencja Kuratora z dyrektorami szkół, której przedmiotem było omówienie wytycznych Ministra, Ministra Zdrowia oraz Głównego Inspektora Sanitarnego i zebranie informacji o stanie przygotowania szkół do powrotu uczniów klas I-III oraz kształcenia na odległość; w wideokonferencji brało udział około 250 uczestników, tj. około 70% dyrektorów szkół podstawowych z województwa lubuskiego (styczeń 2021 r.);
 - szkolenie on-line: *Aplikowanie w Programie Edukacja w roku 2021* (9 lutego 2021 r.);
 - konferencja *Rola dyrektora szkoły w podnoszeniu efektywności kształcenia* organizowana w ramach Programu Kuratora adresowanego do szkół podstawowych pn. *Wspomaganie dyrektorów szkół podstawowych w zakresie sprawowania nadzoru pedagogicznego nad procesem kształcenia w szkole podstawowej – rok szkolny 2020/2021* (25 lutego 2021 r.);
 - wideokonferencja Kuratora z dyrektorami szkół podstawowych: *Ograniczenie funkcjonowania szkół podstawowych w klasach I-III od 15 marca 2021 r. w województwie lubuskim*, na której omawiano m.in. ministerialne oraz sanitarne wytyczne w zakresie COVID-19, a także zbierano informacje o stanie przygotowania szkół do powrotu uczniów klas I-III do nauki stacjonarnej oraz nauki zdalnej klas wyższych; w spotkaniu udział wzięło około 250 osób, tj. około 70% dyrektorów szkół podstawowych z województwa lubuskiego (marzec 2021 r.);
 - konferencja on-line: *eTwinning w szkole. Możliwości wykorzystania programu w pracy nauczyciela* (marzec 2021 r.);
 - prezentacja on-line oferty Narodowej Agencji Programu Erasmus+ i Europejskiego Korpusu Solidarności w województwie lubuskim w ramach Ogólnopolskiego Dnia Informacyjnego Narodowej Agencji Programu Erasmus+ i Europejskiego Korpusu Solidarności (kwiecień 2021 r.);
 - wideokonferencje Kuratora z dyrektorami szkół podstawowych i ponadpodstawowych celem omówienia wytycznych dotyczących działań skierowanych do uczniów i rodziców oraz kadry pedagogicznej po powrocie do szkół i placówek, a także harmonogramu działań w zakresie wsparcia wychowawczego i psychoprofilaktycznego środowiska szkolnego po powrocie do szkoły; łącznie w obu konferencjach uczestniczyło około 400 dyrektorów szkół, tj. niemal 70% (18 i 19 maja 2021 r.).

W okresie od 9 do 27 marca 2020 r. zaplanowano serię spotkań wizytatorów z dyrektorami szkół celem przekazania informacji na temat aktualnej sytuacji zagrożenia COVID-19 oraz przekazanie *Rekomendacji Ministra dla dyrektorów*

przedszkoli, szkół i placówek oświatowych w zakresie profilaktyki zdrowotnej w związku z przypadkami zachorowań. W związku z ograniczeniem funkcjonowania publicznych i niepublicznych szkół i placówek odbyło się tylko jedno spośród zaplanowanych spotkań, w którym uczestniczyło 45 przedstawicieli tych jednostek z rejonu przypisanego danemu wizytatorowi.

[dowód: akta kontroli str. 343-355]

W okresie od 4 grudnia 2020 r. do 30 stycznia 2021 r. Kurator przeprowadził badania w ramach działania pn. *Diagnoza wpływu kształcenia na odległość na proces dydaktyczny, wychowawczy i opiekuńczy w szkołach województwa lubuskiego*. Badaniem w ramach ww. działania objęto dyrektorów szkół wszystkich typów oraz dyrektorów publicznych poradni psychologiczno-pedagogicznych znajdujących się w nadzorze Kuratora.

Diagnozę wpływu edukacji na odległość na proces dydaktyczny oparto na danych zebranych podczas:

- ✓ wywiadu fokusowego,
- ✓ ankiety skierowanej do dyrektorów szkół,
- ✓ ankiety dedykowanej dyrektorom poradni psychologiczno-pedagogicznych,
- ✓ debaty podczas narady z dyrektorami publicznych poradni psychologiczno-pedagogicznych.

W ramach przedmiotowego działania przeprowadzono wywiad fokusowy, w którym wzięło udział 20 dyrektorów szkół województwa lubuskiego (tj. po dziesięciu dyrektorów szkół ponadpodstawowych i podstawowych z terenu województwa lubuskiego; w badaniu uwzględniono lokalizację oraz typ szkół). Wywiad fokusowy przeprowadzono w trybie on-line.

Mając na uwadze zdiagnozowane problemy⁷ rozpoznane przez dyrektorów szkół, przeprowadzono badanie ankietowe (drogą elektroniczną za pomocą kwestionariusza ankiet zamieszczonego w Systemie ankiet Kuratorium) wśród wszystkich dyrektorów wszystkich szkół województwa lubuskiego.

W ankiecie wzięło udział 53% dyrektorów szkół działających na terenie województwa lubuskiego.

Do sformułowania wniosków i rekomendacji wykorzystano także wyniki ankiety przeprowadzonej przez Kuratora na zlecenie Ministerstwa wśród dyrektorów poradni psychologiczno-pedagogicznych (ankietę pn. *Podsumowanie wsparcia udzielonego uczniom i ich rodzicom w czasie ferii zimowych 2021 r.* wypełnili wszyscy dyrektorzy poradni psychologiczno-pedagogicznych znajdujących się w nadzorze Kuratora).

Kolejnym działaniem podjętym w ramach *Diagnozy* była narada Kuratora z dyrektorami poradni psychologiczno-pedagogicznych (20 stycznia 2021 r.), której tematem były rola i zadania poradni w procesie wspomagania dyrektorów i nauczycieli w okresie edukacji zdalnej oraz po powrocie uczniów do nauczania

⁷ Np.: absencje na lekcjach wynikały z problemów technicznych, niskiej motywacji uczniów do udziału w lekcjach zdalnych, zwiększona absencja w szkołach branżowych w trakcie kształcenia na odległość związana była z podejmowaniem przez nich pracy zawodowej, co miało również miejsce podczas zajęć stacjonarnych, niesamodzielne wykonywanie zadań przez uczniów, trudności w realizacji laboratoriów przedmiotów matematyczno-przyrodniczych, przedmiotów zawodowych, trudności w przygotowaniu praktycznym do egzaminu potwierdzającego kwalifikacje w zawodzie (nie zmieniono warunków i wymagań egzaminacyjnych), trudności w dotarciu do szkoły uczniów szkół branżowych na zajęcia praktyczne w związku z ograniczeniem funkcjonowaniem środków komunikacji miejskiej, brak zdolności budowania relacji interpersonalnych wśród uczniów w trakcie kształcenia na odległość i związane z tym niepokojące zachowania takie jak wykluczenie, zaburzenie relacji rówieśniczych i rodzinnych, zaburzenia lękowe, buntownicze, autodestrukcyjne itp.

stacjonarnego. W wyniku spotkania sporządzono sprawozdanie zawierające główne problemy zdiagnozowane przez dyrektorów publicznych poradni psychologiczno-pedagogicznych działających na terenie województwa lubuskiego.

Wyniki ww. badań⁸ posłużyły do sformułowania wniosków i rekomendacji dotyczących wspomagania pracy szkoły przez Kuratora oraz podmioty, które w swojej statutowej działalności mają za zadanie działania na rzecz doskonalenia zawodowego nauczycieli oraz wspomaganie pracy szkół i placówek.

Wyniki i wnioski z badań zostały przedstawione i omówione podczas konferencji z dyrektorami szkół⁹, pt. *Wsparcie uczniów i nauczycieli w dobie edukacji zdalnej – rola i zadania dyrektora szkoły* przeprowadzonej 30 marca 2021 r. oraz dyrektorami poradni psychologiczno-pedagogicznych, pt. *Wsparcie psychospołeczne uczniów – rola poradni psychologiczno-pedagogicznych w przygotowaniu dzieci i młodzieży do powrotu do szkół* przeprowadzonej 7 maja 2021 r.

[dowód: akta kontroli str. 352-355, 406-436]

Ponadto po przeprowadzeniu analizy wyników egzaminów zewnętrznych w roku szkolnym 2017/2018 oraz wniosków z nadzoru pedagogicznego sprawowanego przez Kuratora, stwierdzono potrzebę wzmocnienia wewnętrznego nadzoru pedagogicznego nad realizacją podstawy programowej w szkołach podstawowych województwa lubuskiego. W wyniku powyższego Kurator ustanowił i realizował program *Wspomaganie dyrektorów szkół podstawowych w zakresie sprawowania nadzoru pedagogicznego nad procesem kształcenia w szkole podstawowej* (realizację Programu zaplanowano do 2022 r.).

W ramach wspomagania dyrektorów szkół na stronie internetowej Kuratorium opublikowano wyniki *Raportu z monitorowania sposobu organizacji pracy szkół i realizacji zadań przez ich dyrektorów w roku szkolnym 2020/2021, w okresie czasowego ograniczenia funkcjonowania jednostek systemu oświaty w związku z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19*, o którym szerzej w punkcie 2 niniejszego wystąpienia pokontrolnego.

Informacje dotyczące sytuacji związanej z epidemią COVID-19 zamieszczano na stronie internetowej Kuratorium (np.: wytyczne Ministerstwa, Ministerstwa Zdrowia oraz Głównego Inspektora Sanitarnego, komunikaty o seminariach internetowych organizowanych przez Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli adresowanych do nauczycieli, informacje o materiałach edukacyjnych przeznaczonych dla dyrektorów szkół i placówek, nauczycieli oraz rodziców uczniów, harmonogramy i zasady pracy szkół, informacje o poradnikach Ministerstwa dotyczących kształcenia na odległość itp.), przekazywano kierownikom poszczególnych jednostek pocztą elektroniczną, podczas wideokonferencji oraz konsultacji dyrektorów szkół z wizytatorami Kuratorium. Na stronie internetowej Kuratorium publikowano również na bieżąco wyniki ewaluacji, kontroli i monitorowania, w tym wyniki *Analizy ilościowej i jakościowej wyników sprawowanego nadzoru pedagogicznego* za półroczne okresy poszczególnych lat szkolnych, w celu doskonalenia jakości działalności dydaktycznej, wychowawczej i opiekuńczej oraz innej działalności statutowej szkół i placówek.

[dowód: akta kontroli str. 356-404, 437-475]

⁸ Rezultaty podjętych działań zostały opisane w raporcie końcowym zamieszczonym na stronie internetowej Kuratorium: <http://ko-gorzow.edu.pl/diagnoza-wplywu-ksztalcenia-na-odleglosc-na-proces-dydaktyczny-wychowawczy-i-opiekunczy-w-szkolach-województwa-lubuskiego/>

⁹ W konferencji on-line udział wzięło 150 uczestników.

2. Jak wynika ze sprawozdania z nadzoru pedagogicznego sprawowanego przez Kuratora w roku szkolnym 2019/2020, na podstawie arkuszy opracowanych w Ministerstwie, Kurator przeprowadził monitorowanie niżej wymienionych zadań z zakresu nadzoru pedagogicznego:

- realizacja obowiązkowych zajęć wychowania fizycznego w szkole (w 438 szkołach, tj. 100% planu nadzoru);
- przechodzenie uczniów ze szkół ogólnodostępnych do szkół specjalnych – 30% szkół podstawowych ogólnodostępnych i integracyjnych (w 95 szkołach, tj. 100% planu nadzoru);
- wspieranie potencjału rozwojowego uczniów i stwarzanie warunków do ich aktywnego i pełnego uczestnictwa w życiu przedszkola, szkoły i placówki oraz w środowisku społecznym - 30% przedszkoli, szkół i placówek (w 257 szkołach, tj. 100% planu nadzoru);
- prowadzenie działalności innowacyjnej - wszystkie publiczne szkoły podstawowe (w 341 szkołach, tj. 100% planu nadzoru);
- wdrażanie podstaw programowych kształcenia w zawodach szkolnictwa branżowego w zakresie warunków realizacji kształcenia w zawodzie - 30% publicznych i 30% niepublicznych szkół policealnych.

Nie zostało przeprowadzone monitorowanie pn. *Kształcenia u uczniów kompetencji kluczowych*, w związku z czasowym ograniczeniem funkcjonowania jednostek systemu oświaty wywołanym zagrożeniem epidemicznym.

W wyniku przeprowadzonego w okresie od 1 września 2019 r. do 31 sierpnia 2020 r. monitorowania łącznie 1 138 szkół i placówek, zostały sformułowane następujące wnioski:

- wskazujące na potrzeby w zakresie wspomagania pracy szkół i placówek, określające zakres wspomagania:
 - ✓ pogłębianie wśród dyrektorów i nauczycieli wiedzy na temat wymagań państwa wobec szkół i przedszkoli w zakresie realizacji podstawy programowej,
 - ✓ podnoszenie umiejętności dyrektorów i nauczycieli w zakresie analizowania zapisów podstawy programowej,
 - ✓ podnoszenie umiejętności w zakresie monitorowania podstawy programowej,
 - ✓ propagowanie dobrych praktyk w zakresie prowadzenia przez szkołę działalności innowacyjnej i wykorzystywania technologii informacyjno-komunikacyjnych w procesie nauczania,
 - ✓ pogłębianie wśród dyrektorów wiedzy w zakresie organizacji procesu monitorowania w szkole;
- wskazujące na potrzeby w zakresie planowania nadzoru pedagogicznego:
 - ✓ objęcie kontrolą wykorzystania wyników sprawowanego przez dyrektora nadzoru pedagogicznego,
 - ✓ objęcie kontrolą prawidłowości prowadzenia sprawowanego przez dyrektora nadzoru pedagogicznego,
 - ✓ uwzględnienie w doskonaleniu zawodowym dyrektorów i nauczycieli tematyki dotyczącej realizacji podstawy programowej,
 - ✓ uwzględnienie w doskonaleniu zawodowym dyrektorów tematyki dotyczącej sprawowania nadzoru pedagogicznego.

[dowód: akta kontroli str. 706-820]

Minister pismami z 24¹⁰ i 25 marca 2020 r. polecił kuratorom oświaty zawieszenie do odwołania realizacji planów nadzoru pedagogicznego na rok szkolny 2019/2020, co

¹⁰ Nr DKO-WNP.4092.33.2020.EL.

oznaczało nieprowadzenie w szkołach i placówkach planowych działań kuratorów, tj. kontroli, ewaluacji i monitorowania. Ponadto, jako zadanie priorytetowe, wskazane zostało monitorowanie przyjętych przez szkoły i placówki rozwiązań dotyczących kształcenia na odległość lub innego sposobu kształcenia. Natomiast pismem z 29 października 2020 r. Minister zawiesił realizację działań wynikających z planów nadzoru pedagogicznego na rok szkolny 2020/2021 w zakresie ewaluacji i monitorowania, wskazując jednocześnie możliwość prowadzenia kontroli planowych (w zależności od sytuacji), a także powinność prowadzenia kontroli doraźnych każdorazowo w przypadku zaistnienia podejrzenia zagrożenia życia, zdrowia i bezpieczeństwa dzieci/uczniów.

[dowód: akta kontroli str. 343-351]

Monitorowanie działań dyrektorów poszczególnych jednostek, określonych w przepisach rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 20 marca 2020 r. w sprawie szczególnych rozwiązań w okresie czasowego ograniczenia funkcjonowania jednostek systemu oświaty w związku z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19¹¹, w zakresie ustalonym przez Ministerstwo, było przeprowadzane, we wskazanych przez Ministerstwo terminach, przy użyciu przekazywanych tabel i arkuszy monitorowania.

W zakresie monitorowania ustalonym przez Ministerstwo i realizowanym przez Kuratora znalazły się w szczególności:

- frekwencja w szkołach podstawowych (z podziałem na klasy I-III oraz IV-VIII), liceach, szkołach branżowych I i II stopnia oraz technikach z terenu województwa lubuskiego,
- stan szczepień nauczycieli (wyznaczenie terminu szczepienia, liczba zaszczepionych nauczycieli według stanu na poszczególne dni), liczbę nauczycieli klas I-III oraz pracowników niepedagogicznych deklarujących gotowość przystąpienia do badań na obecność wirusa SARS-CoV-2 (np. w związku z przywróceniem nauki w trybie stacjonarnym od 18 stycznia 2021 r.),
- funkcjonowanie przedszkoli, szkół i placówek z terenu województwa lubuskiego (np. liczba jednostek z zawieszoną działalnością, działalnością prowadzoną w trybie hybrydowym, okresy zawieszenia lub częściowego zawieszenia działalności),
- informacje na temat problemów w kształceniu na odległość oraz o ich rozwiązaniu (także z wyszczególnieniem szkół podstawowych specjalnych, liceów ogólnokształcących specjalnych, technikach specjalnych i szkołach branżowych specjalnych),
- informacje dotyczące konsultacji zorganizowanych dla uczniów z podziałem na szkoły samorządowe i niesamorządowe oraz na poszczególne rodzaje szkół (m.in.: klasy IV-VIII szkół podstawowych, licea, technika, szkoły branżowe),
- stan respektowania prawa ucznia do nauki,
- informacje w zakresie rozpoczęcia zdalnego nauczania 1 kwietnia 2020 r. w szkołach oraz szkołach dla dorosłych,
- klasyfikacja uczniów ostatnich klas liceum ogólnokształcącego i technikum (np. marzec, kwiecień 2020 r.),
- informacje dotyczące przeprowadzenia przez dyrektorów szkół rad pedagogicznych w sprawie sposobu i warunków realizowania zdalnego nauczania (marzec 2020 r.),
- sposób komunikacji dyrektorów szkół ogólnodostępnych i specjalnych z rodzicami oraz uczniami (fakt poinformowania o zmianie trybu pracy szkoły,

¹¹ Dz. U. poz. 493, ze zm.

- ustalenie sposobu komunikacji z rodzicami i uczniami, np. za pomocą dziennika elektronicznego, platformy e-podręczniki itp. oraz trybu konsultacji),
- organizacja przez szkoły i placówki systemu oświaty zajęć rewalidacyjnych, rewalidacyjno-wychowawczych, wczesnego wspomaganie rozwoju dziecka w bezpośrednim kontakcie dziecka/ucznia z osobą prowadzącą te zajęcia,
 - informacje dotyczące przebiegu egzaminów maturalnych oraz ósmoklasistów (problemy i zakłócenia ich przebiegu) w czerwcu 2020 r.,
 - dane szkół i placówek, w których wprowadzono kształcenie na podstawie opinii Państwowej Inspekcji Sanitarnej,
 - inicjatywy wspomagające kształcenie na odległość oraz dobre praktyki w przedmiotowym zakresie (działania jednostek samorządu terytorialnego, placówek doskonalenia nauczycieli itp.),
 - wsparcie udzielone uczniom i ich rodzicom w czasie ferii zimowych w 2021 r. przez publiczne poradnie psychologiczno-pedagogiczne,
 - funkcjonowanie publicznych i niepublicznych poradni psychologiczno-pedagogicznych (w tym rodzaj, zakres i sposób udzielanej pomocy, działania psychologów, pedagogów, nauczycieli).

[dowód: akta kontroli str. 343-351, 476-588, 825-826]

Kurator z własnej inicjatywy przeprowadził badania w ramach działania pn. *Diagnoza wpływu kształcenia na odległość na proces dydaktyczny, wychowawczy i opiekuńczy w szkołach województwa lubuskiego*, które zostały szerzej opisane w punkcie 1 niniejszego wystąpienia pokontrolnego.

Ponadto Kurator sporządził oraz upublicznił *Raport z monitorowania sposobu organizacji pracy szkół i realizacji zadań przez ich dyrektorów w roku szkolnym 2020/2021, w okresie czasowego ograniczenia funkcjonowania jednostek systemu oświaty w związku z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19* (dalej: *Raport*). W okresie od listopada do grudnia 2020 r. badaniem¹² objęto 543 publiczne i niepubliczne szkoły ogólnodostępne i specjalne funkcjonujące w województwie lubuskim.

Celem badania było ustalenie prawidłowości działań podejmowanych przez dyrektorów szkół województwa lubuskiego w okresie czasowego ograniczenia ich funkcjonowania w zakresie:

- ✓ organizacji i przebiegu procesu edukacyjno-wychowawczego (między innymi realizacja podstawy programowej poprzez monitorowanie modyfikacji szkolnych zestawu programów nauczania i programów wychowawczo-profilaktycznych, ustalanie tygodniowych zakresów treści nauczania dla poszczególnych typów szkół, ustalenia sposobu potwierdzenia uczestnictwa uczniów na zajęciach itp.);
- ✓ realizacji zadań w obszarze sprawowania przez dyrektorów wewnętrznego nadzoru pedagogicznego (arkusz monitorowania wskazujący kolejne działania dyrektora wynikające z określonych przepisów prawa, stanowił zarazem narzędzie wspomagające dyrektora w ramach działań podejmowanych przez zewnętrzny nadzór pedagogiczny sprawowany przez Kuratora).

Z Raportu wynika, że w zdecydowanej większości dyrektorzy szkół województwa lubuskiego w okresie czasowego ograniczenia funkcjonowania jednostek systemu oświaty właściwie organizowali pracę jednostek oraz realizowali różne formy wewnętrznego nadzoru pedagogicznego (stosowano np. obserwację zajęć edukacyjnych prowadzonych przez nauczycieli z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość), a skuteczność wspomaganie jako formy zewnętrznego

¹² W oparciu o ankiety oraz informacje przesłane przez dyrektorów poszczególnych szkół.

nadzoru pedagogicznego, realizowanego przy pomocy takich narzędzi jak ankiety monitorowania, uzależniona była od osobistego zaangażowania dyrektorów jednostek. Stwierdzono również, iż brak wskazania dotyczącego modyfikacji szkolnego programu wychowawczo – profilaktycznego przez dużą liczbę szkół, tj. 44% w sytuacji, gdy uczniowie przez długi okres czasu przebywają poza szkołą i uczestniczą w całkowicie odmiennym procesie edukacyjnym, świadczy o zminimalizowaniu procesu wychowawczego w tych szkołach, a omyłkowe wskazania przez dyrektorów szkół w arkuszu monitorowania, dotyczących zmian w tygodniowym rozkładzie zajęć świadczyły o niewłaściwej interpretacji podstawowych terminów związanych z organizacją pracy szkoły.

W wyniku przeprowadzenia ww. badania oraz sformułowanych wniosków, przedstawiono poniższe rekomendacje:

- wskazano potrzebę organizacji przez placówki doskonalenia zawodowego nauczycieli form doskonalenia skierowanych do dyrektorów szkół, m.in. w zakresie rozwijania umiejętności interpretowania przepisów prawa oświatowego, realizowania poszczególnych form wewnętrznego nadzoru pedagogicznego oraz wykorzystania wniosków z nadzoru pedagogicznego, w tym z obserwacji zajęć, do doskonalenia organizacji i realizacji procesu edukacyjno-wychowawczego w szkole;
- w szkołach i placówkach doskonalenia zawodowego nauczycieli należy nieustannie wspomagać nauczycieli w rozwijaniu umiejętności stosowania adekwatnych do wieku i potrzeb uczniów metod i form kształcenia na odległość;
- szkoły, które nie modyfikowały szkolnych programów wychowawczo-profilaktycznych powinny podjąć odpowiednie działania, poprzedzone diagnozą potrzeb i sytuacji każdego ucznia oraz grup uczniów szkoły;
- niestosowanie się dyrektora szkoły do obowiązujących przepisów prawa oraz brak troski o efektywny proces edukacyjno-wychowawczy oraz skuteczne i wspierające sprawowanie wewnętrznego nadzoru pedagogicznego, powinno spotkać się z interwencją zewnętrznego nadzoru pedagogicznego oraz mieć wpływ na ocenę pracy dyrektora;
- czynności związane z realizacją zadań wynikających z form zewnętrznego nadzoru pedagogicznego skierowanego do dyrektora szkoły, jak monitorowanie czy wspomaganie, nie mogą być przez dyrektora zlecane nauczycielom lub innym pracownikom szkoły.

[dowód: akta kontroli str. 459-475]

Na okres od maja do września 2021 r. Kurator zaplanował również przeprowadzenie badania dotyczącego działań szkół i placówek województwa lubuskiego ukierunkowanych na wsparcie uczniów po powrocie do nauki stacjonarnej. Badaniem planuje się objąć wszystkie szkoły oraz poradnie psychologiczno-pedagogiczne funkcjonujące w województwie. Cel badania stanowi określenie i ocena działań wspierających powrót uczniów do szkoły, podejmowanych przez ww. jednostki w odniesieniu do zdiagnozowanych potrzeb.

[dowód: akta kontroli str. 405]

W wyniku monitorowania w zakresie zleconym przez Ministra oraz z inicjatywy własnej, Kurator miał wiedzę ilu uczniów jest poza systemem edukacji. Jak wynika z *Diagnozy wpływu kształcenia na odległość na proces dydaktyczny, wychowawczy i opiekuńczy szkoły* w ramach, szerzej opisanej w punkcie 1 niniejszego wystąpienia pokontrolnego, w szkołach objętych badaniem wszyscy uczniowie realizowali obowiązek szkolny i obowiązek nauki, natomiast w przypadku nieobecności ucznia, podejmowano działania związane z ustaleniem przyczyn absencji

i wyegzekwowania udziału w lekcjach. W każdej jednostce podległej nadzorowi pedagogicznemu Kuratora dyrektorzy ustalili, sposób potwierdzenia uczestnictwa na zajęciach oraz sposób i termin usprawiedliwiania nieobecności uczniów.

Ponadto, jak wynika z *Raportu z monitorowania sposobu organizacji pracy szkół...*, tylko w jednej spośród 543 badanych szkół nie ustalono czy uczniowie mają dostęp do infrastruktury informatycznej, oprogramowania i Internetu umożliwiających interakcję pomiędzy uczniami a nauczycielami prowadzącymi zajęcia.

[dowód: akta kontroli str. 406-436, 459-475, 825-826]

Nadzór na realizacją podstawy programowej kształcenia ogólnego prowadzony był przede wszystkim w ramach programów podjętych z inicjatywy Kuratora, tj.:

- ✓ *Wspomaganie dyrektorów szkół podstawowych w zakresie sprawowania nadzoru pedagogicznego nad procesem kształcenia w szkole podstawowej, o którym mowa w punkcie 1 niniejszego wystąpienia pokontrolnego,*
- ✓ *Monitorowanie sposobu organizacji realizacji zadań szkół województwa lubuskiego w okresie czasowego ograniczenia funkcjonowania jednostek systemu oświaty w związku z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19 (monitorowanie przeprowadzone w 543 publicznych i niepublicznych szkół ogólnodostępnych i specjalnych województwa lubuskiego).*

Ponadto, w odniesieniu do realizacji podstawy programowej kształcenia w zawodach, Kurator raportował m.in. o organizacji kształcenia w branżowych szkołach II stopnia z terenu województwa lubuskiego.

[dowód: akta kontroli str. 437-572]

Realizację zaleceń wynikających z orzeczeń o potrzebie kształcenia specjalnego Kurator monitorował sprawozdając Ministerstwu w szczególności dane dotyczące frekwencji uczniów i wychowanków, formy, sposoby oraz metody zdalnej realizacji zajęć w:

- specjalnych ośrodkach szkolno-wychowawczych,
- młodzieżowych ośrodkach socjoterapii,
- młodzieżowych ośrodkach wychowawczych,
- ośrodków rewalidacyjno-wychowawczych,
- przedszkoli i szkół specjalnych zorganizowanych w podmiotach leczniczych oraz w jednostkach pomocy społecznej.

I tak, przykładowo, podczas pierwszej fali epidemii COVID-19 (marzec-kwiecień 2020 r.) monitorowanie w ww. zakresie odbywało się w odniesieniu do wszystkich bądź wybranych placówek 16 i 19 marca oraz 1, 8, 14, 15, 16 i 23 kwietnia 2020 r.

Natomiast w szkołach ogólnodostępnych (z podziałem na typ jednostki) monitorowano liczbę uczniów i wychowanków objętych zajęciami z zakresu wczesnego wspomaganie rozwoju dziecka oraz zajęcia rewalidacyjno-wychowawcze, zajęcia rewalidacyjne (kwiecień-czerwiec 2020 r.).

Kurator, na zlecenie Ministerstwa, monitorował realizację nauczania indywidualnego i w ramach zindywidualizowanej ścieżki kształcenia w sytuacji epidemii. W kwietniu 2020 r. Kuratorium raportowało m.in. o ogólnej liczbie jednostek systemu oświaty realizujących zindywidualizowaną ścieżkę kształcenia oraz indywidualne nauczanie¹³ (z podziałem na typy jednostek). Natomiast w lutym 2021 r.

¹³ Ogólna liczba jednostek systemu oświaty realizujących zindywidualizowaną ścieżkę kształcenia według stanu na 11 marca i 17 kwietnia 2020 r. odpowiednio: łącznie 128 i 118 (w tym: 103 i 96 szkół podstawowych, 12 i 9 liceów ogólnokształcących, po 11 techników, po dwie branżowe szkoły I st.).

monitorowaniem objęto sposób wsparcia uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi.

Niezależnie od powyższego, Kuratorium na zlecenie Ministerstwa, monitorowało realizację pomocy psychologiczno-pedagogicznej w szkołach. I tak, przykładowo:

- w kwietniu 2020 r. Kuratorium sprawozdawało Ministerstwu o liczbie jednostek realizujących zajęcia z zakresu pomocy psychologiczno-pedagogicznej z podziałem na rodzaj pomocy (tj. zajęcia rozwijające uzdolnienia, korekcyjno-kompensacyjne, logopedyczne, rozwijające kompetencje emocjonalno-społeczne, rozwijające umiejętności ucznia, dydaktyczno-wyrównawcze, inne zajęcia o charakterze terapeutycznym, porady i konsultacje, klasa terapeutyczna itp.);
- w kwietniu 2020 r. Kuratorium przekazało Ministerstwu informacje dotyczące rodzajów, zakresu i sposobów udzielania wsparcia i pomocy psychologiczno-pedagogicznej przez psychologów, i pedagogów szkolnych oraz nauczycieli dzieciom i młodzieży przeżywającym kryzys, chorym psychicznie, borykającymi się z problemami wynikającymi z sytuacji epidemicznej, a także dzieciom i młodzieży posiadającym orzeczenia wynikające z przepisów rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 7 września 2017 r. w sprawie orzeczeń i opinii wydawanych przez zespoły orzekające działające w publicznych poradniach psychologiczno-pedagogicznych (Dz. U. poz. 1743);
- Kuratorium wielokrotnie przedkładało Ministerstwu wyniki monitorowania funkcjonowania poradni psychologiczno-pedagogicznych;
- w maju 2020 r. monitorowaniem objęto sposób funkcjonowania publicznych i niepublicznych poradni psychologiczno-pedagogicznych;
- w styczniu 2021 r. Kuratorium przekazało Ministerstwu informacje dotyczące wsparcia udzielanego uczniom i ich rodzicom w czasie ferii zimowych w 2021 r. przez publiczne poradnie psychologiczno-pedagogiczne¹⁴.

W lutym 2021 r. monitorowaniem objęto dane dotyczące działań podejmowanych przez szkoły i placówki w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie w 2020 roku¹⁵.

Typy jednostek realizujących indywidualne nauczanie według stanu na 11 marca i 17 kwietnia 2020 r. odpowiednio: łącznie 206 i 204 jednostki (w tym: 137 i 135 szkół podstawowych, po 29 liceów ogólnokształcących, po 24 technika, po 10 szkół specjalnych przysposabiających do pracy, oraz po 6 szkół branżowych I st.).

¹⁴ Badaniem ankietowym objęto 19 publicznych poradni psychologiczno-pedagogicznych, w tym, 15 poradni specjalistycznych. Badano m.in. formy udzielanej przez poradnie pomocy (np.: informacja na stronie internetowej poradni o formach pomocy, fakt uruchomienia infolinii dla dzieci i młodzieży, rodziców, opiekunów, nauczycieli, ustalenie dyżurów telefonicznych poza infolinią itp.), liczbę uczniów, ich rodziców, którym udzielono pomocy – z podziałem na szkoły podstawowe i ponadpodstawowe, najczęstsze problemy zgłaszane przez uczniów i ich rodziców (np. kontakty i relacje rówieśnicze, trudności dydaktyczne, problemy emocjonalne, relacje domowe i rodzinne, kwestie wychowawcze), sposoby pomocy uczniom i rodzicom (np. wizyty bezpośrednie w poradni, rozmowy, porady, konsultacje telefoniczne, prowadzenie terapii dzieci i rodziców), formy pomocy, które spotkały się z największym zainteresowaniem oraz grupa odbiorców, która wykazała największe zainteresowanie dodatkowymi formami pomocy.

¹⁵ W ramach *Diagnozy*, opisanej w punkcie 1 niniejszego wystąpienia pokontrolnego przeprowadzono badanie fokusowe oraz ankietę dotyczącą, m.in., rozpoznania przez dyrektorów szkół sytuacji społecznej i życiowej uczniów podczas nauki zdalnej oraz form udzielonej pomocy. Wyniki badania pozwoliły na sformułowanie wniosków i rekomendacji dotyczących określenia form wsparcia dla dyrektorów, nauczycieli, uczniów i rodziców, m.in. dostosowanie oferty poradni psychologiczno-pedagogicznych do aktualnych potrzeb. Z informacji uzyskanych od dyrektorów jednostek, nad którymi nadzór pedagogiczny sprawuje Kurator wynika, że w 2020 r. samodzielnie podjęto 1 450 działań interwencyjnych, a we współpracy z innymi podmiotami podjęto 1 289 działań interwencyjnych. Zainicjowano samodzielnie 80 procedur Niebieskiej Karty oraz 461 we współpracy z innymi podmiotami.

Częstotliwość sprawozdawania zleconych przez Ministerstwo danych w ramach monitorowania była uzależniona głównie od sytuacji epidemicznej, rodzaju szkół i placówek (np. dane dotyczące frekwencji w poszczególnych jednostkach w okresach kolejnych fal epidemii oraz powrotu do nauki stacjonarnej zbierano i raportowano MEN codziennie).

[dowód: akta kontroli str. 589-692, 825-832]

Realizacja pomocy psychologiczno-społecznej w szkołach została również objęta monitorowaniem w ramach badania podjętego z inicjatywy Kuratora, pn. *Diagnoza wpływu kształcenia na odległość na proces dydaktyczny, wychowawczy i opiekuńczy w szkołach województwa lubuskiego*, której ustalenia zostały opisane szerzej w punkcie 1 niniejszego wystąpienia pokontrolnego.

[dowód: akta kontroli str. 406-436]

3. Na rok szkolny 2020/2021 Kurator sporządził plan nadzoru pedagogicznego, który, zgodnie z § 20 rozporządzenia w sprawie nadzoru pedagogicznego oraz pism Ministerstwa z 3 lipca¹⁶ oraz 14 sierpnia¹⁷ 2020 r. (wskazujących kierunki realizacji polityki oświatowej państwa oraz założenia do opracowania planu nadzoru pedagogicznego kuratora oświaty), zawierał m.in. liczbę i zakres ewaluacji problemowych wskazanych przez Ministra i ustalonych przez Kuratora oraz liczbę i tematykę kontroli planowanych w poszczególnych typach szkół i rodzajach placówek, a także zakres monitorowania, typy szkół i rodzaje placówek objętych monitorowaniem oraz ich liczbę. W powyższym planie uwzględniono wnioski z nadzoru pedagogicznego sprawowanego w poprzednim roku szkolnym oraz podstawowe kierunki realizacji polityki oświatowej państwa¹⁸.

Przedmiotowy plan został podany do publicznej wiadomości przez zamieszczenie na stronie internetowej Kuratorium w terminie wynikającym z § 20 ust. 3 rozporządzenia w sprawie nadzoru pedagogicznego, tj. do końca sierpnia 2020 r.

[dowód: akta kontroli str. 693-820]

W nadzorze pedagogicznym Kuratorium w poszczególnych latach szkolnych (według stanu na 30 września danego roku) pozostawało:

- w roku 2018/2019 – 701 szkół¹⁹,
- w roku 2019/2020 – 587 szkół,
- oraz 2020/2021 (do końca I kwartału 2021 r.) – po 602 szkoły.

W ww. okresach Kurator sprawował nadzór nad szkołami w następujących formach:

W ramach upowszechnienia wiedzy na temat przeciwdziałania przemocy w rodzinie w szkołach i placówkach przeprowadzono szkolenia i spotkania kadry pedagogicznej, spotkania i warsztaty dla nauczycieli we współpracy z innymi podmiotami. W działalność związaną z podniesieniem wiedzy kadry pedagogicznej na temat przeciwdziałania przemocy w rodzinie zaangażowano gminne komisje rozwiązywania problemów alkoholowych, Centrum Pozytywnej Edukacji, Centrum Edukacji i Profilaktyki Dialog, ośrodki doskonalenia nauczycieli. Przeprowadzono również szkolenia i warsztaty dotyczące problematyki przemocy, w tym przemocy w rodzinie dla dzieci i młodzieży. Podjęto w tym zakresie współpracę z innymi jednostkami (np. OPS, CPR, kuratorem sądowym, poradniami psychologiczno-pedagogicznymi i policją). Ponadto nawiązano współpracę ze stowarzyszeniami i fundacjami (szkolenia i warsztaty dla dzieci i młodzieży obejmujące tematykę związaną z przeciwdziałaniem przemocy, cyberprzemocy, konsekwencji prawnych oraz reagowania w sytuacji bycia świadkiem lub ofiarą przemocy, a także tematykę dotyczącą uzależnień). Kuratorium raportowało również o inicjatywach w przedmiotowym zakresie wartyymi upowszechnieniu.

¹⁶ Nr DKO-WNP.4092.50.2020.DB.

¹⁷ Nr DKO-WNP.4092.61.2020.TD.

¹⁸ Wśród wniosków ze sprawowanego w roku szkolnym 2019/2020 nadzoru pedagogicznego nie sformułowano wniosków bezpośrednio odnoszących się funkcjonowania szkół w stanie epidemii.

¹⁹ W liczbie szkół uwzględniono gimnazja.

- a) ewaluację przeprowadzono odpowiednio w 35 i 26 szkołach, natomiast w roku szkolnym 2020/2021 ewaluacji nie przeprowadzano w związku z sytuacją epidemiczną,
- b) kontrole przeprowadzono odpowiednio w 180 (w tym 122 kontrole doraźne), 156 (w tym 96 kontrole doraźnych) i 83 (w tym 45 kontrole doraźnych) szkołach,
- c) monitorowanie przeprowadzono odpowiednio w 349, 1138 i 358 szkołach i placówkach,
- d) pracę szkół i placówek wspomagano poprzez m.in. organizację narad i konferencji w poszczególnych latach szkolnych: 2018/2019 oraz 2019/2020 – po 33 narady i konferencje²⁰, natomiast w 2020/2021 (do końca I kwartału 2021r.) – 9 narad i konferencji²¹.

Wspomaganie szkół i placówek przez Kuratora było adresowane na ogół do wszystkich jednostek systemu oświaty województwa lubuskiego również w formie informacji zamieszczanych na stronie internetowej Kuratorium. Natomiast konferencje i narady dla dyrektorów organizowane na określony temat skierowane były do odpowiednich typów szkół i placówek województwa lubuskiego, podobnie jak realizowane przez Kuratora programy/działania, np.: program podjęty z inicjatywy Kuratora, tj. *Wspomaganie dyrektorów szkół podstawowych w zakresie sprawowania nadzoru pedagogicznego nad procesem kształcenia w szkole podstawowej* – skierowany był do dyrektorów i wicedyrektorów szkół podstawowych oraz nauczycieli uczących przedmiotów objętych egzaminem ósmoklasisty, które osiągają niskie wyniki na egzaminie (w roku szkolnym 2019/2020 programem objęto 329 szkół podstawowych publicznych i niepublicznych, natomiast w 2020/2021 – 250 szkół).

W I kwartale 2021 r. przeprowadzono łącznie 14 kontrole doraźnych, w tym jedną, która dotyczyła formuły nauczania na odległość (tj. w nauczaniu przeważały metody podawcze, nauczyciele nie realizowali lekcji on-line – szerszy opis w punkcie 4 niniejszego wystąpienia pokontrolnego).²² Łącznie w roku szkolnym 2020/2021 przeprowadzono 45 kontrole doraźnych (z czego 17 kontrole w III kwartale, 15 kontrole w IV kwartale 2020 r. oraz 13 kontrole w I kwartale 2021 r.), zaś w roku szkolnym 2019/2020 – 96 takich kontrole (z czego 30 kontrole w I kwartale i 10 kontrole w II kwartale 2020 r.).

Zrealizowane w latach szkolnych 2019/2020 oraz 2020/2021 kontrole doraźne dotyczyły następujących obszarów²³, odpowiednio:

- zgodności zatrudniania nauczycieli z wymaganymi kwalifikacjami – po 5 kontrole,
- realizacji podstaw programowych i ramowych planów nauczania – 8 i 7 kontrole,
- przestrzegania zasad oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów oraz prowadzenia egzaminów, a także przestrzeganie przepisów dotyczących obowiązku szkolnego i obowiązku nauki, w szczególności niestosowanie przez nauczycieli w ocenianiu bieżącym zapisów wewnątrzszkolnego oceniania – 16 i 10 kontrole,

²⁰ W tym: w roku szkolnym 2018/2019 – siedem konferencji, w których uczestniczyli przedstawiciele przedszkoli, szkół podstawowych i ponadpodstawowych, poradni psychologiczno-pedagogicznych, jednostek samorządu terytorialnego, związków zawodowych, rodziców uczniów oraz 26 narad z dyrektorami przedszkoli i szkół; w roku szkolnym 2019/2020 – osiem konferencji, w których udział brali przede wszystkim przedstawiciele szkół podstawowych i ponadpodstawowych oraz 25 narad dla dyrektorów przedszkoli, szkół i placówek oświatowych.

²¹ W tym: siedem konferencji, w których udział wzięli m.in. dyrektorzy szkół i placówek oświatowych, poradni psychologiczno – pedagogicznych oraz dwie narady.

²² Kontrola ta została przeprowadzona w następstwie skargi, o której mowa w ostatnim akapicie punktu 4 niniejszego wystąpienia.

²³ Kontrola w trybie działań doraźnych dotyczyła niekiedy wielu obszarów.

- przestrzegania statutu szkoły lub placówki – 21 i 9 kontroli,
- przestrzeganie praw dziecka i praw ucznia – 35 i 10 kontroli,
- zapewnienie uczniom bezpiecznych i higienicznych warunków nauki, wychowania i opieki – 57 i 20 kontroli,
- innych kontroli, w szczególności dotyczących nieprawidłowego sprawowania nadzoru pedagogicznego przez dyrektora szkoły, niewłaściwej współpracy z rodzicami, organizacji pomocy psychologiczno-pedagogicznej – 63 i 32 kontrole.

[dowód: akta kontroli str. 821-823]

4. W okresie od 1.09.2019 r. do 30.06.2020 r. do Kuratorium wpłynęło 37 skarg (w tym 7 po dniu 15.03.2020 r.), natomiast w okresie od 1.09.2020 r. do 15.06.2021r. wpłynęło 14 skarg. Termin załatwienia dwóch skarg (marzec 2020 r.), z uwagi na trwającą pandemię COVID-19 i związanym z nią czasowym zamknięciem szkół i innych placówek oświatowych został przesunięty do odwołania, o czym zostali poinformowani skarżący. Po ustaniu ww. przeszkód sprawy zostały podjęte.

Dwie spośród ww. skarg były bezpośrednio związane z funkcjonowaniem szkół w sytuacji zagrożenia COVID-19. Pierwsza (z maja 2020 r.) dotyczyła działań jednego z burmistrzów, który – zdaniem skarżącego – wywierał nacisk na dyrektorów szkół, by ograniczyć wysokość płacy pracownikom oświaty w okresie czasowego ograniczenia funkcjonowania placówek oświatowych w związku z COVID-19. W celu zbadania zasadności skargi, Kurator zwrócił się m.in. do dyrektorów szkół o przedstawienie informacji na temat dokonanych zmian w arkuszach organizacji kierowanych przez nich placówek. Ponadto, na polecenie Kuratora przeprowadzono kontrole doraźne w dwóch szkołach, które miały na celu sprawdzenie, czy dyrektorzy prawidłowo wykonywali czynności wynikające z przepisów oświatowych, w szczególności dotyczących nadzoru pedagogicznego w zakresie realizacji ramowych planów nauczania oraz podstaw programowych, a także organizacji kształcenia na odległość. W wyniku ww. działań uznano skargę za zasadną, tj. stwierdzono brak podstaw prawnych do dokonania zmian w arkuszach organizacji szkół w okresie czasowego ograniczenia funkcjonowania placówek w związku z COVID-19, polegających na zmniejszeniu liczby planowanych godzin zajęć. Jednocześnie, przeprowadzone kontrole nie stwierdziły by szkoły nieprawidłowo wykonywały czynności w zakresie realizacji zadań z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość.

Druga skarga (z listopada 2020 r.), w wyniku której Kurator wszczął kontrolę w jednej ze szkół podstawowych, której celem była m.in. ocena prawidłowości sprawowanego nadzoru pedagogicznego nad organizacją i realizacją nauczania zdalnego w okresie czasowego ograniczenia pracy szkoły ze względu na pandemię oraz nad organizacją i realizacją wsparcia dla uczniów i rodziców w postaci konsultacji, potwierdziła część zarzutów formułowanych przez skarżących, m.in. problemy z nieprzydzielaniem zastępstw doraźnych w sytuacji nieobecności nauczyciela; stwierdzono, że przyjęty sposób monitorowania pracy szkoły nie sprzyja szybkiej identyfikacji zagrożeń i podejmowaniu adekwatnych działań naprawczych, ujawniono trudności w komunikacji między dyrekcją szkoły a nauczycielami i rodzicami uczniów; ponadto stwierdzono, że nie wszyscy uczniowie korzystający z zajęć świetlicowych stacjonarnie mieli możliwość uczestnictwa w obowiązkowych zajęciach edukacyjnych z wykorzystaniem technik kształcenia na odległość na terenie szkoły. Po kontroli zostały wydane stosowne zalecenia, których realizacja była monitorowana przez Kuratorium. O wynikach kontroli zostali poinformowani rodzice będący autorami skargi.

Ww. skargi zostały rozpatrzone w trybie przewidzianym przepisami ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego²⁴.

[dowód: akta kontroli str. 308-342]

5. Wojewoda Lubuski w dniu 12.07.2019 r. powierzył Kuratorowi zadania związane z udzielaniem, nadzorem, kontrolą i rozliczaniem dotacji dla jednostek samorządu terytorialnego, prowadzących placówki doskonalenia nauczycieli, w których zatrudniano doradców metodycznych, w tym prowadzenie postępowań administracyjnych i wydawanie decyzji administracyjnych w sprawach zwrotu dotacji niewykorzystanych w terminie, wykorzystanych niezgodnie z przeznaczeniem, pobranych w nadmiernej wysokości lub nienależnych. Powierzenie zadań nie obejmowało podpisywania umów o udzielenie dotacji jednostkom samorządu terytorialnego oraz przekazywania dotacji.

W 2020 r. oraz w 2021 r., w ramach działu 801 *Oświata i wychowanie*, rozdziału 80146 *Dokształcanie i doskonalenie nauczycieli*, Wojewoda udzielił jednostkom samorządu terytorialnego dotacji w wysokości odpowiednio 1 568 472,52 zł oraz 1 883 000 zł. Dotacja za 2020 r. została wykorzystana w kwocie 1 354 010,75 zł, tj. 86,3% dotacji udzielonej. Niewykorzystana kwota dotacji została zwrócona na rachunek Lubuskiego Urzędu Wojewódzkiego w Gorzowie Wlkp.

Przedmiotowe dotacje za 2020 r. i 2021 r. zostały udzielone beneficjentom w wysokości nieprzekraczającej planowanych kwot dotacji w dziale 801, rozdziale 80146. Odnośnie dotacji udzielonych w 2020 r., każdy z beneficjentów w wymaganym terminie przedłożył sprawozdanie z wykorzystania dotacji, w tym sprawozdania częściowe. W 2021 r. sprawozdania częściowe z wykorzystania dotacji będą składane w okresie od 15.06 do 15.12.2021 r., natomiast ostateczne rozliczenie środków z dotacji ma nastąpić do 15.01.2022 r.

Beneficjentem dotacji przeznaczonej na finansowanie wydatków związanych z zatrudnieniem nauczycieli w celu realizacji zadań doradcy metodycznego było Województwo Lubuskie, w którego placówkach (Wojewódzki Ośrodek Metodyczny w Gorzowie Wlkp. oraz Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli w Zielonej Górze) nauczycielom powierzano zadania doradcy metodycznego.

W latach 2020-2021 doradcy metodyczni zatrudnieni w Wojewódzkim Ośrodku Metodycznym (WOM) oraz w Ośrodku Doskonalenia Nauczycieli (ODN) przeprowadzili szereg szkoleń, warsztatów, seminariów i webinarów, których celem było doskonalenie zawodowe nauczycieli w zakresie pracy zdalnej, np.:

- ✓ *Realizacja procesu nauczania języka polskiego w klasach IV-VIII z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość* (analogiczny moduł szkoleniowy dotyczył nauczania matematyki);
- ✓ *Efektowność a efektywność – jak skutecznie wykorzystywać aplikacje cyfrowe i e-zasoby podczas lekcji on- i offline;*
- ✓ *Praca domowa czy praca w domu – jak zaplanować lekcję on- oraz offline, by motywować uczniów w procesie uczenia się?;*
- ✓ *Ocenianie i testowanie na lekcji on- oraz offline;*
- ✓ *Aplikacje komputerowe w kształceniu zawodowym;*
- ✓ *Realizacja lekcji historii i wiedzy o społeczeństwie w warunkach nauczania zdalnego za pośrednictwem aplikacji Microsoft Teams;*
- ✓ *Metody aktywizujące i udzielanie informacji zwrotnej na lekcjach on- oraz offline;*
- ✓ *Narzędzia internetowe w pracy nauczycieli;*

²⁴ Dz. U. z 2020 r. poz. 256, ze zm.

- ✓ *Prowadzenie zajęć on-line w przedszkolu w czasie pandemii COVID-19 – propozycje nowych rozwiązań, metod i form;*
- ✓ *Zdalnie, ale fajnie! – uatrakcyjnienie zajęć on-line w klasach I-III;*
- ✓ *Zajęcia psychoedukacyjne i godzina wychowawcza w nauczaniu zdalnym;*
- ✓ *E-nauczyciel w edukacji zdalnej na przedmiotach zawodowych.*

Poza prowadzeniem szkoleń i warsztatów, doradcy metodyczni zatrudnieni w WOM i ODN udzielali indywidualnych konsultacji nauczycielom (dotyczyły m.in. wykorzystania platform Classroom, MS Teams, G Suite, Biteable), organizowali i prowadzili sieci współpracy i samokształcenia dla nauczycieli, prowadzili internetowe serwisy informacyjne, których zawartość miała wspomóc nauczycieli w pracy lekcyjnej w trybie stacjonarnym i zdalnym.

W okresie pandemii COVID-19 biblioteki pedagogiczne funkcjonujące przy WOM oraz ODN nie prowadziły swojej działalności w tradycyjnej, otwartej i stacjonarnej formie, w związku z czym przenieśli swoją aktywność do Internetu, czego przykładem była realizacja następujących działań: wydawanie zamówionych pozycji i przyjmowanie zwrotów bez bezpośredniego kontaktu pracowników bibliotek z czytelnikami; wykonywanie i przysyłanie skanów oraz fotografii zamawianych przez czytelników materiałów; wyszukiwanie, prezentowanie, polecanie nowości wydawniczych, prowadzenie warsztatów on-line dla nauczycieli i uczniów; organizowanie szkoleń, warsztatów i seminariów.

Kuratorium aktywnie uczestniczyło w budowie sieci doradztwa metodycznego w województwie lubuskim, analizując potrzeby dydaktyczne oraz szacując środki finansowe na pokrycie wydatków na place dla nauczycieli doradców metodycznych.

Kurator informował Ministerstwo o liczbie i tematyce szkoleń prowadzonych w ośrodkach doskonalenia nauczycieli, których przedmiotem było zdalne nauczanie z wykorzystaniem technik IT w warunkach pandemii. Według szacunków Kuratorium (opracowanych na podstawie danych WOM i ODN oraz ankiet przeprowadzonych wśród nauczycieli), spośród ok. 17 tys. nauczycieli w województwie lubuskim, ponad 13 tys. uczestniczyło w różnego rodzaju szkoleniach dotyczących zdalnego nauczania i stosowania technik IT w warunkach pandemii COVID-19.

Kuratorium, obok działań podejmowanych przez placówki doskonalenia zawodowego, samodzielnie inicjowało przedsięwzięcia mające na celu podniesienie kompetencji nauczycieli w zakresie zdalnego nauczania w sytuacji zagrożenia COVID-19, jak np.:

- ✓ *ankietowanie poradni psychologiczno-pedagogicznych odnośnie wsparcia udzielanego uczniom, rodzicom i nauczycielom podczas ferii zimowych 2021 r., czego efektem była modyfikacja ofert poradni psychologiczno-pedagogicznych dla szkół i rodziców;*
- ✓ *upowszechnienie informacji o uruchomieniu poradni on-line (pod nazwą: *Zawsze jest jakieś wyjście*) dla nauczycieli, uczniów i rodziców oraz o projekcie Ośrodka Rozwoju Edukacji pn. *Wsparcie placówek doskonalenia nauczycieli i bibliotek pedagogicznych w realizacji zadań związanych z przygotowaniem wsparcia nauczycieli w prowadzeniu kształcenia na odległość;**
- ✓ *realizacja zadania *Diagnoza wpływu kształcenia na odległość na proces dydaktyczny, wychowawczy i opiekuńczy w szkołach województwa lubuskiego*, w ramach którego przeprowadzono badania ankietowe w szkołach, badania fokusowe, naradę z dyrektorami poradni psychologiczno-pedagogicznych; opracowano raport z badania, wnioski i rekomendacje, a w rezultacie zobowiązano WOM i ODN do dostosowania oferty szkoleniowej do aktualnych potrzeb;*

- ✓ zorganizowanie konferencji szkoleniowej dla dyrektorów szkół i nauczycieli pn. *Wsparcie uczniów i nauczycieli w dobie edukacji zdalnej – rola i zadania dyrektora szkoły*, której celem było poinformowanie nauczycieli o wpływie izolacji na kondycję psychofizyczną uczniów oraz zapoznanie z działaniami ukierunkowanymi na profilaktykę i wsparcie w sytuacjach kryzysowych;
- ✓ zorganizowanie konferencji szkoleniowej dla dyrektorów poradni psychologiczno-pedagogicznych pn. *Wsparcie psychologiczne uczniów – rola poradni psychologiczno-pedagogicznych w przygotowaniu dzieci i młodzieży do powrotu do szkół*.

[dowód: akta kontroli str. 3-181]

6. Kuratorium współpracowało z Ministerstwem na rzecz kompleksowego wsparcia szkół w sytuacji zagrożenia COVID-19, poprzez zbieranie aktualnych informacji dotyczących realizacji kształcenia na odległość. Dane z województwa lubuskiego przesyłane były drogą mailową stosownie do wytycznych Ministerstwa. I tak np., zebrane dane odnośnie tzw. innych form kontaktu (np. maile, smsy, programy typu Skype, WhatsApp, telefon itp) zostały przekazane do Ministerstwa 31.03.2020 r. Z kolei od 25.05.2020 r., według załączonych tabel, przekazywane były informacje na temat funkcjonowania w powiatach i gminach przedszkoli, innych form wychowania przedszkolnego i oddziałów przedszkolnych w szkołach podstawowych. Od czerwca 2020 r. dwa razy w tygodniu Kuratorium przysyłało do Ministerstwa informacje pozyskane od dyrektorów szkół dotyczące konsultacji przeprowadzonych w klasach 4-8 szkół podstawowych, liceów ogólnokształcących i techników.

W dniach 19-20.08.2020 r. odbyło się spotkanie Ministra z kuratorami oświaty, podczas którego omawiane były zagadnienia związane z prowadzeniem kształcenia na odległość.

W związku z realizacją praktycznej nauki zawodu, w dniu 10.12.2020 r. Kuratorium przesłało do Ministerstwa zestawienie dotyczące liczby uczniów województwa lubuskiego realizujących tę formę kształcenia w trybie stacjonarym.

W styczniu 2021 r., w związku z planowanym powrotem do nauczania stacjonarnego klas I-III szkół podstawowych oraz szkół specjalnych i zaplanowanym badaniem na obecność koronawirusa dla nauczycieli uczących w klasach I-III oraz w szkołach specjalnych, Kuratorium na wniosek Ministerstwa zebrało informacje o liczbie nauczycieli w poszczególnych powiatach deklarujących gotowość przystąpienia do badań.

Kolejne dane odnośnie organizowania na terenie szkoły zajęć z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość zostały przesłane do Ministerstwa 26.01.2021 r.

W okresie ograniczenia funkcjonowania jednostek systemu oświaty, w związku z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, w województwie lubuskim przeprowadzono monitorowanie realizacji sposobu organizacji zajęć edukacyjnych oraz wsparcia dla uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi.

Od marca 2021 r. Kuratorium zbierało i przekazywało do Ministerstwa informacje dotyczące frekwencji uczniów klas I-III szkół podstawowych, którzy w danym dniu uczyli się stacjonarnie.

Z uwagi na konieczność zapewnienia uczniom pomocy psychologiczno-pedagogicznej w szkołach województwa lubuskiego przeprowadzono na zlecenie Ministerstwa monitorowanie w ww. zakresie. Kuratorium koordynowało gromadzenie powyższych danych, a zebrane informacje zostały przesłane do Ministerstwa w maju 2021.

Począwszy od maja 2021 r. dwa razy w tygodniu Kuratorium przekazywało informacje dotyczące frekwencji uczniów klas 4-8 szkół podstawowych, liceów i techników, którzy w danym dniu uczyli się stacjonarnie (przedmiotowe dane miały związek z funkcjonowaniem nauczania w ramach tzw. systemu hybrydowego).

W okresie pandemii Kurator współpracował z Wojewodą Lubuskim. Przykładami takiej współpracy było poinformowanie Wydziału Polityki Społecznej Lubuskiego Urzędu Wojewódzkiego w Gorzowie Wlkp. o prowadzonych przez Kuratorium i placówki oświatowe działaniach dotyczących przeciwdziałania przemocy w rodzinie, czego elementem było m.in. rozpoznanie przez dyrektorów szkół sytuacji społecznej i życiowej uczniów podczas nauki zdalnej (marzec 2021 r.) oraz uczestnictwo w spotkaniach służb zespolonych Wojewody Lubuskiego, podczas których omawiane były działania związane ze stanem epidemicznym.

Kuratorium współpracowało również z Wojewódzką Stacją Sanitarno-Epidemiologiczną w Gorzowie Wlkp. W sierpniu 2020 r. odbyły się narady wizytatorów z dyrektorami przedszkoli, szkół i placówek oświatowych, w których uczestniczyli przedstawiciele Inspekcji Sanitarno-Epidemiologicznej. W trakcie spotkań przekazywano dyrektorom informacje na temat wprowadzenia w życie przez Ministerstwo nowych rozwiązań prawnych oraz wariantów funkcjonowania szkół i placówek. Z kolei w grudniu 2020 r. przekazano do szkół informację dotyczącą weryfikacji imiennych list pracowników administracji i obsługi, deklarujących gotowość do badań na obecność koronawirusa. Zobowiązano dyrektorów szkół do przekazania w terminie do 4.01.2021 r. do właściwej terytorialnej powiatowej stacji sanitarno-epidemiologicznej danych dotyczących osób, które zadeklarowały wolę poddania się badaniom (wizytatorzy przekazali informację drogą mailową do szkół podległych nadzorowi). 14.02.2021 r. odbyła się wideokonferencja Kuratora z dyrektorami szkół. W spotkaniu uczestniczyli przedstawiciele Inspekcji Sanitarno-Epidemiologicznej, którzy poinformowali dyrektorów szkół z wytycznymi Głównego Inspektoratu Sanitarnego dla klas I-III szkół podstawowych, dla których organizowana była nauka stacjonarna.

Kuratorium podejmowało współpracę również z jednostkami samorządu terytorialnego i przedsiębiorcami, czego przykładem była wideokonferencja Kuratora z dyrektorami szkół zorganizowana w dniu 4.02.2021 r.; jej tematem była organizacja badań na obecność koronawirusa u nauczycieli oraz konsultacje telefoniczne wizytatorów z pracodawcami dotyczące organizacji praktycznej nauki zawodu w czasie ograniczenia funkcjonowania jednostek oświatowych.

Jako efekty współpracy podjętej przez Kuratorium z ww. instytucjami i podmiotami można wskazać m.in.: usprawnienie przepływu informacji dotyczących pracy dydaktycznej w czasie pandemii, co np. dostarczyło Ministerstwu danych poprzedzających podjęcie działań i decyzji wspierających szkoły, szybsze wprowadzenie i wdrożenie zmian skutkujących poprawą efektywności zastosowanych metod nauczania na odległość. Dzięki współpracy Ministerstwa i kuratoriów został opracowany *Poradnik dla szkół na temat kształcenia na odległość*, w którym dyrektorzy szkół i nauczyciele uzyskiwali informacje o metodach i technikach nauczania zdalnego.

[dowód: akta kontroli str. 182-292]

7. Według stanu na 30.09.2020 r. na terenie województwa lubuskiego funkcjonowały 602 szkoły, z czego 359 podstawowych (60%) oraz 243 ponadpodstawowe (40%). Zdecydowana większość szkół, tj. 486 (81%), była prowadzona przez jednostki samorządu terytorialnego. Zgodnie z danymi na ten sam dzień w województwie było 127,5 tys. zł uczniów, tj. 1,7 tys. mniej niż na 30.09.2019 r. Spośród łącznej liczby

wszystkich uczniów, 4% to uczniowie z orzeczeniami o potrzebie kształcenia specjalnego lub o potrzebie indywidualnego nauczania. Liczba etatów nauczycielskich na 30.09 w 2019 r. i w 2020 r. wyniosła odpowiednio: 17 291 oraz 17 278.

[dowód: akta kontroli str. 293-296a]

Kurator monitorował zagadnienia związane z zatrudnieniem nauczycieli w szkołach województwa lubuskiego, pozyskując informacje w tym zakresie, w szczególności podczas opiniowania arkuszy organizacji pracy szkół w maju każdego roku oraz aneksów do arkuszy organizacji pracy szkół, opiniowanych do końca września każdego roku. Kurator w przypadku zidentyfikowania negatywnych zjawisk, np. w postaci problemów z zapewnieniem kadry nauczycielskiej, a co za tym idzie wzrostu liczby nauczycieli realizujących godziny ponadwymiarowe, podejmował działania usprawniające.

Na stronie internetowej Kuratorium funkcjonuje zakładka *Praca dla nauczycieli*, w której dyrektorzy szkół zamieszczali oferty pracy dla nauczycieli, które podlegały systematycznej aktualizacji.²⁵ Na podstawie analizy danych, pozostających w archiwum zakładki *Praca dla nauczycieli*, stwierdzono, co następuje:

- w 2020 r. zamieszczono 1 725 ofert pracy, w tym 334 w szkołach ponadpodstawowych, spośród których najwięcej było dla nauczycieli przedmiotów zawodowych (126), matematyki (28), języka angielskiego (28) oraz pedagogów (również specjalnych – razem 27 ofert); w szkołach podstawowych w 2020 r. były 1 022 oferty pracy, najwięcej dla pedagogów, w tym głównie dla specjalnych (np. oligofrenopedagogów, tyflopodagogów, surdopedagogów – 123), nauczycieli języka angielskiego (105), matematyków (66), nauczycieli nauczania początkowego (55 ofert), nauczycieli fizyki (55), chemii (50);
- w pierwszym kwartale 2021 r. zamieszczone zostały 172 oferty pracy, w tym 22 w szkołach ponadpodstawowych, które były skierowane do nauczycieli przedmiotów zawodowych (3), biologii (3), geografii (3), matematyki (3) oraz chemii, wychowania fizycznego, języka niemieckiego, fizyki i pedagogów; w szkołach podstawowych poszukiwano nauczycieli nauczania początkowego (14), języka angielskiego (13), pedagogów (15) oraz nauczycieli pozostałych przedmiotów ogólnokształcących (matematyków, polonistów, fizyków, chemików, biologów, germanistów, nauczycieli wychowania fizycznego); 18 ofert pracy w pierwszym kwartale 2021 r. było skierowanych do nauczycieli wychowania przedszkolnego.

Kurator wydawał zgody na zatrudnienie nauczycieli bez pełnych kwalifikacji do nauczania danego przedmiotu. Prawo przewiduje możliwość zatrudnienia osób niebędących nauczycielami oraz nauczycieli, którzy nie posiadają pełnych kwalifikacji²⁶.

²⁵ W toku kontroli NIK było zamieszczonych kilkadziesiąt ofert pracy dla nauczycieli w różnych specjalnościach, w różnych typach szkół.

²⁶ W Kuratorium obowiązuje Procedura wyrażania zgody na zatrudnienie w szkołach osób niebędących nauczycielami oraz nauczycieli nieposiadających wymaganych kwalifikacji, wprowadzona zarządzeniem Nr 307/2019 Kuratora z 3.09.2019 r. Określa ona warunki, które wnioskujący o taką zgodę na zatrudnienie dyrektor szkoły zobowiązany jest spełnić. Konieczne jest udokumentowanie poziomu wykształcenia osoby/nauczyciela, o którego zatrudnienie wnioskuje (w przypadku uzupełniania kwalifikacji wymagane jest aktualne zaświadczenie o kontynuowaniu nauki), udokumentowanie braku możliwości zatrudnienia osoby/nauczyciela posiadającego wymagane kwalifikacje (zaświadczenie z urzędu pracy, potwierdzenie ogłoszenia oferty pracy i braku kandydatów posiadających wymagane kwalifikacje). Zgoda Kuratora na zatrudnienie wydawana jest na okres wskazany przez wnioskodawcę, jednak nie dłuższy niż 1 rok szkolny.

W roku szkolnym 2019/2020 do Kuratorium wpłynęły 464 wnioski o wyrażenie zgody na zatrudnienie nauczyciela bez pełnych kwalifikacji od dyrektorów różnych typów szkół i placówek (udzielono 418 zgód na zatrudnienia nauczycieli bez pełnych kwalifikacji). Z kolei w roku szkolnym 2020/2021 wpłynęły 444 wnioski o wyrażenie zgody na zatrudnienie nauczyciela bez pełnych kwalifikacji (udzielono 406 zgód na zatrudnienie).

W roku szkolnym 2019/2020, w związku z rekrutacją do szkół średnich absolwentów szkół podstawowych i gimnazjów, Kurator analizował stan organizacji ww. szkół, w szczególności stan zatrudnienia nauczycieli, w wyniku czego zebrano i opracowano dane na podstawie informacji pozyskanych od dyrektorów szkół ponadpodstawowych województwa lubuskiego, tj. 156 szkół (liceów ogólnokształcących – 48, techników – 58 i szkół branżowych I stopnia – 50). Spośród tej liczby, 46 szkół wskazało, że ma potrzeby zatrudnienia większej liczby nauczycieli; najczęściej wymieniano tu nauczycieli przedmiotów zawodowych, matematyki, języka angielskiego. W większości potrzebę zatrudnienia większej liczby nauczycieli zgłaszały szkoły prowadzące kształcenie zawodowe (technika i szkoły branżowe).

[dowód: akta kontroli str. 297-307]

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

IV. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Zielonej Górze.

Zielona Góra, dnia 30 czerwca 2021 r.

Kontrolerzy

Norbert Serafin
doradca ekonomiczny

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Zielonej Górze
p.o. Dyrektora
Włodzimierz Stobrawa

.....
podpis

.....
podpis